

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

BANK LENDING AS A SOURCE OF DEVELOPMENT OF FINANCIAL POTENTIAL OF ECONOMIC ENTITIES

У статті висвітлено особливості банківського кредитування як додаткового джерела розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання та надані пропозиції щодо подальшого ефективного залучення банківських кредитів суб'єктами господарювання. Проаналізовано стан та динаміку залучення банківських кредитів суб'єктами господарювання в Україні у 2012–2018 роках. Досліджено зміни у загальному обсягу наданих банківських кредитів, кредитів нефінансовим корпораціям за строками погашення та різновидами валют. На основі моделі нелінійної регресії визначено зв'язок капіталу суб'єктів господарювання та залучених банківських кредитів. Запропоновано використання трендового аналізу кредитів банків, наданих суб'єктам господарювання, за строками залучення, видами економічної діяльності, валютою як орієнтиру для визначення напрямів розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання. Обґрунтовано актуальність формування стратегії фінансового регулювання суб'єктів господарювання з урахуванням потенціалу фінансової гнучкості, тенденцій та особливостей банківського кредитування, впливу на створення економічної доданої вартості підприємств.

Ключові слова: фінансовий потенціал, банківське кредитування, суб'єкти господарювання, залучений капітал, розвиток.

В статье рассмотрены особенности банковского кредитования как дополнительного

источника развития финансового потенциала субъектов хозяйствования и даны рекомендации для эффективного привлечения банковских кредитов субъектами хозяйствования. Проанализировано состояние и динамика привлечения банковских кредитов субъектами хозяйствования в Украине в 2012–2018 годах. Исследованы изменения в общем объеме предоставленных банковских кредитов, кредитов нефинансовым корпорациям по срокам погашения и разновидностям валют. На основе модели нелинейной регрессии определена связь капитала субъектов хозяйствования и привлеченных банковских кредитов. Предложено использование трендового анализа кредитов банков, предоставленных субъектам хозяйствования, по срокам привлечения, видам экономической деятельности, валютой как ориентира для определения направлений развития финансового потенциала субъектов хозяйствования. Обоснована актуальность формирования стратегии финансового регулирования субъектов хозяйствования с учетом потенциала финансовой гибкости, тенденций и особенностей банковского кредитования, влияния на создание экономической добавленной стоимости предприятий.

Ключевые слова: финансовый потенциал, банковское кредитование, субъекты хозяйствования, привлеченный капитал, развитие.

УДК 336.64

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.48-85>

Середа О.О.

старший викладач кафедри фінансів та банківської справи
Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля

Sereda Olena

Volodymyr Dahl
East-Ukrainian National University

In modern conditions, the process of forming the financial potential of economic entities is oriented toward maximum interaction with the external environment and aimed at achieving the goals of the financial strategy of financial regulation of the development of economic entities. The article considers peculiarities of bank crediting as additional sources of development of financial potential of economic entities and gives recommendations on effective attraction of bank credits by economic entities. It is determined that the strengthening of the role of bank loans as a means of stimulating the development of economic entities is manifested in the following aspects: almost complete absence of other borrowed sources of financing; is the basis of expanded reproduction; acts as a source of capital investments; promotes increase of innovative activity. The state and dynamics of attracting bank loans by economic entities in Ukraine in 2012–2018. On the basis of the model of non-linear regression, the relationship between capital of economic entities and attracted bank loans is determined. Bank loans, attracted by economic entities, are the dominant for the credit portfolio of Ukrainian banks. Changes in the total amount of bank loans, loans to non-financial corporations on maturity dates and currency types have been investigated. It is proposed to use the trend analysis of bank loans provided by economic entities according to the terms of attraction, types of economic activity, currency breakdown as a guide for determining directions of development of financial potential of economic entities. The low share of long-term loans is due to higher interest rates in comparison with the profitability of enterprises' operations, inflationary processes, unstable situation in the currency market. The study of the structure of bank loans in the currency section indicates an excessive proportion of foreign exchange loans, forms additional risks for economic entities associated with exchange instability. The relevance of forming a strategy of financial regulation of economic entities taking into account the potential of financial flexibility, trends and features of bank lending, influence on creation of economic value added of enterprises is justified.

Key words: financial potential, bank crediting, economic entities, attracted capital, development.

Постановка проблеми. Досягнення суб'єктами господарювання стратегічних цілей потребує постійного нарощування фінансового потенціалу, що пов'язано із фінансовим забезпеченням. Розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання можливий лише за умови раціонального поєднання компонентів власного і залученого капіталу, вибір яких залежить від особливостей фінансового стану, рівня інвестиційної привабливості та кон'юнктури фінансового ринку. У сучасних економічних умовах спостерігається обмежений доступ суб'єктів господарювання до банківських кредитів,

що пов'язано з низкою стримувальних факторів, які потребують додаткового вивчення. Узагальнення тенденцій та виокремлення проблем, пов'язаних із банківським кредитуванням корпоративного сектору в Україні, сприятиме прийняттю рішень щодо вибору зовнішніх джерел фінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням теоретико-методичних основ формування і розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання приділили увагу такі науковці, як В.В. Глущенко [1], О. Костевич, Л.А. Костирко [2], В.О. Кунцевич [3].

Дослідженню практичних аспектів банківського кредитування присвячено роботи таких учених-економістів, як: О.Д. Вовчак, Т.Я. Андрейків, [4], Д.М. Гладких [5], В.В. Зимовець, А.Ф. Даниленко, О.О. Терещенко [6], В.В. Коваленко, О.М. Зверяков, Д.С. Гайдукович, [7], М.І. Крупка, О.Б. Баран [8], І.П. Соколовська [9], Я. Чайковський [10].

Незважаючи на значний внесок у розвиток банківського кредитування корпоративних клієнтів в Україні, подальшого дослідження потребують визначення факторів та тенденцій, що впливають на цей процес, у контексті розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз сучасного стану банківського кредитування як джерела розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання та надання пропозицій щодо подальшого ефективного залучення банківських кредитів суб'єктами господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий потенціал суб'єктів господарювання є динамічним явищем, якому притаманні постійні зміни окремих структурних елементів між внутрішнім і зовнішнім економічним середовищем. У дослідженні під фінансовим потенціалом суб'єктів господарювання будемо розуміти сукупність власного і залученого капіталу і можливості системи мобілізувати фінансові ресурси з метою забезпечення розвитку підприємства, досягнення цілей в умовах нестабільності факторів зовнішнього середовища. Основними функціональними рівнями фінансового потенціалу суб'єктів господарювання виділено такі складники, як: потенціал фінансового забезпечення, потенціал фінансової гнучкості, потенціал створення вартості [11].

В умовах дефіциту власних ресурсів основним джерелом формування капіталу є банківське кредитування. Посилення ролі банківських кредитів як засобу стимулювання розвитку суб'єктів господарювання проявляється в таких аспектах, як: практично повна відсутність інших позичкових джерел фінансування; є підґрунтям розширеного відтворення; виступає джерелом капітальних вкладень; сприяє підвищенню інноваційної активності.

Ринок кредитних ресурсів характеризується обмеженою пропозицією на українському ринку

капіталу. Динаміка обсягу кредитів, наданих реальному сектору економіки, наведена в табл. 1.

З 2016 року відновилася тенденція збільшення загального обсягу кредитів банків, у 2017 році він майже досяг рівня 2014 р. У 2018 р. загальна сума кредитів, наданих банками, збільшилася порівняно з 2012 роком на 24,7%, але на фоні збільшення рівня інфляції та валютного курсу [13, с. 86]. Слід зазначити, що банки України суттєво збільшили вкладення коштів в ОВДП та депозитні сертифікати НБУ. На кінець 2018 р. у власності банків перебувало ОВДП на 375 млрд. грн, що становить 43% загальної заборгованості за кредитами, наданими нефінансовим корпораціям; на кінець 2013 р. у власності банків перебувало ОВДП на загальну суму 81 млрд. грн, або 12% від заборгованості за кредитами нефінансовим корпораціям. Загальний обсяг мобілізації НБУ коштів банків шляхом розміщення депозитних сертифікатів за 2013–2018 рр. збільшився у 10,9 раза [6, с. 250].

Банківські кредити суб'єктів господарювання (згідно з класифікацією НБУ, кредити, надані нефінансовим корпораціям) є домінуючою складовою частиною кредитного портфеля банків України. За проаналізований період частка кредитів суб'єктам господарювання у загальному обсязі кредитування переважно зростала: 74,26% у 2012 р., 82,32% у 2016 р., 80,12% у 2018 р. Кредити, надані банками нефінансовим корпораціям, демонструють позитивну динаміку: у 2015 р. збільшилися на 1,15%, у 2016 р. – на 4,36%, у 2017 р. – на 0,95%, у 2018 р. – на 3,59%. Уповільнення темпів зростання пов'язане з підвищенням банківських вимог до платоспроможності позичальників.

Вплив банківського кредитування на формування капіталу суб'єктів господарювання можна визначити на основі моделі нелінійної регресії (рис. 1).

Взаємозв'язок капіталу та банківських кредитів, наданих суб'єктам господарювання, характеризує поліноміальна функція 2-го порядку: $y = 0,1492x^2 - 195,85x + 69384$. Розрахований коефіцієнт кореляції $r = 0,82$ вказує на сильний позитивний зв'язок. Додатний коефіцієнт перед x^2 , коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,9044$, свідчать про зростання впливу банківського кредитування на динаміку капіталу суб'єктів господарювання на 90,44%.

Таблиця 1

Банківські кредити, залучені суб'єктами господарювання у 2012–2018 рр.

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Загальний обсяг кредитів банків, млрд. грн.	815,14	910,78	1020,67	981,63	998,68	1016,66	1073,13
Кредити нефінансовим корпораціям, млрд. грн.	605,43	691,90	778,84	787,80	822,11	829,93	859,74
в % до капіталу суб'єктів господарювання	11,17	12,11	12,99	9,76	8,23	8,33	7,9
в % до загального обсягу кредитів банків	74,27	75,97	76,31	80,25	82,32	81,63	80,12
Кредити нефінансовим корпораціям (переробна промисловість), млрд. грн.	130,77	135,9	183,92	194,29	204,26	203,57	209,39
в % до кредитів нефінансовим корпораціям	21,6	19,64	23,61	24,66	24,85	24,53	24,36

Джерело: складено та розраховано автором за даними НБУ [12]

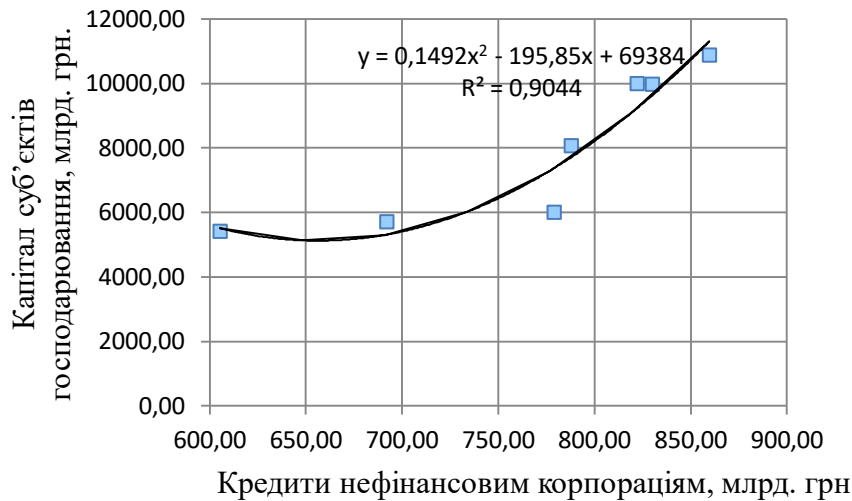

Рис. 1. Зв'язок капіталу та банківських кредитів, наданих суб'єктам господарювання у 2012–2018 рр.

Джерело: складено автором

Дослідження структури кредитів банків, наданих суб'єктам господарювання, за видами економічної діяльності свідчить, що домінуючими напрямками використання кредитних ресурсів є оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (36,4% у 2012 році, 34% у 2018 році) та переробна промисловість (21,6% у 2012 році, 24,36% у 2018 році). У структурі кредитування суб'єктів господарювання спостерігаються диспропорції за видами промислової діяльності. На підприємства з виробництва харчових продуктів на кінець 2018 р. припадало 7,76% усіх кредитів банків (на кінець 2014 р. – 5,95%), на підприємства металургійного виробництва – 2,57% (на кінець 2014 р. – 3,2%). Таким чином, кредитні позики надаються переважно підприємствам зі швидким обігом капіталу, недостатньо забезпечені кредитними ресурсами галузі, які потребують інвестицій на порівняно тривалі строки.

Важливою ознакою у процесі залучення банківського кредиту суб'єктами господарювання є строковість, яка визначає цільову спрямованість використання мобілізованих ресурсів та умови кредитування для суб'єктів господарювання. Тому доцільним є проведення аналізу строкової структури кредитів, наданих банками нефінансовим корпораціям (табл. 2).

Протягом досліджуваного періоду у строковій структурі банківських кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, домінують короткострокові кредити (до 1 року – 37,22–48,98%) та середньострокові (від 1 до 5 років – 32,35–43,03%). Найпоширенішими формами кредитування суб'єктів господарювання у сучасних умовах є фінансування оборотного капіталу у вигляді прямих кредитів, поновлювальних кредитів, овердрафтів.

Фінансування здійснюється до 1 року для кредитів та з можливістю взяти кредитну лінію на 3 роки. Для овердрафту термін кредитування становить 1 рік. Довгострокові банківські кредити становлять меншу частку, але спостерігалася стійка тенденція до збільшення обсягу та питомої ваги у кредитах, крім 2018 р. Низька частка довгострокових кредитів строком більше 5 років (19,53% у 2018 р.) пояснюється більш високими процентними ставками порівняно з рентабельністю господарської діяльності підприємств, інфляційними процесами, нестабільною ситуацією на валютному ринку.

Результати трендового аналізу банківських кредитів, наданих суб'єктам господарювання, за стро-

Таблиця 2

Банківські кредити у розрізі строків погашення, надані нефінансовим корпораціям в 2012–2018 рр. (залишки на кінець періоду)

	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Кредити, строком до 1 року, млрд. грн.	296,55	358,81	339,63	387,90	306,00	354,99	413,70
частка в кредитах,%	48,98	51,86	43,61	49,24	37,22	42,77	48,12
Кредити, строком від 1 до 5 років, млрд. грн. грн.	235,17	247,83	333,65	289,88	353,75	288,95	278,13
частка в кредитах,%	38,84	35,82	42,84	36,80	43,03	34,82	32,35
Кредити, строком більше 5 років, млрд. грн. грн.	73,71	85,26	105,56	110,01	162,36	185,99	167,92
частка в кредитах,%	12,17	12,32	13,55	13,96	19,75	22,41	19,53

Джерело: складено та розраховано автором за даними за даними НБУ [12]

ками залучення наведено на рис. 2. Динаміку обсягів кредитів до 1 року характеризує поліном третього ступеня, що означає циклічність змін. Тренд обсягів кредитів від 1 року до 5 років описує поліном другого ступеня з від'ємним коефіцієнтом перед x^2 , що означає скорочення цього виду кредитів. Обсяг кредитів строком більше 5 років характеризується лінійною регресією і схильністю до поступового зростання.

Незбалансованість строкової структури банківських кредитів свідчить про спрямування кредитів, наданих корпоративним позичальникам, на поповнення оборотних коштів, що не створює умов для розвитку суб'єктів господарювання промислового сектору.

Динаміка банківських кредитів, наданих суб'єктам господарювання, у розрізі валют наведено на рис. 3. За аналізований період суб'єкти господарювання найбільше залучали кредити у національній валюті, максимальна частка яких становила у 2012 р. – 65%, у 2013 р. – 66%. Найменша питома вага таких кредитів була у 2015 р. – 43%. Впродовж 2016–2018 рр. обсяг кредитування

мав тенденцію до зростання, частка кредитів становила від 51% у 2016 р. до 54% у 2018 р. Обсяги банківських кредитів, наданих суб'єктам господарювання, у доларах США мали дзеркальну тенденцію. У 2012–2013 роках корпораціями було залучено найменший обсяг кредитів у валюті, частка яких дорівнювала майже 30%. У 2015 році частка кредитів у доларах США досягла максимального значення – 52%, після чого спостерігалося поступове зниження до 38% у 2018 році. Кредити, залучені суб'єктами господарювання у євро, займали 5-8% загального обсягу.

Таким чином, структура залучених банківських кредитів у розрізі валют характеризується надмірною питомою вагою валютних кредитів, що формує додаткові ризики, пов'язані з курсовою нестабільністю.

Висновки з проведеного дослідження.

1. В умовах недостатності внутрішніх джерел розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання і підтримки їхньої конкурентоспроможності найбільшого значення набувають банківські кредити. Зв'язок між динамікою сформованого

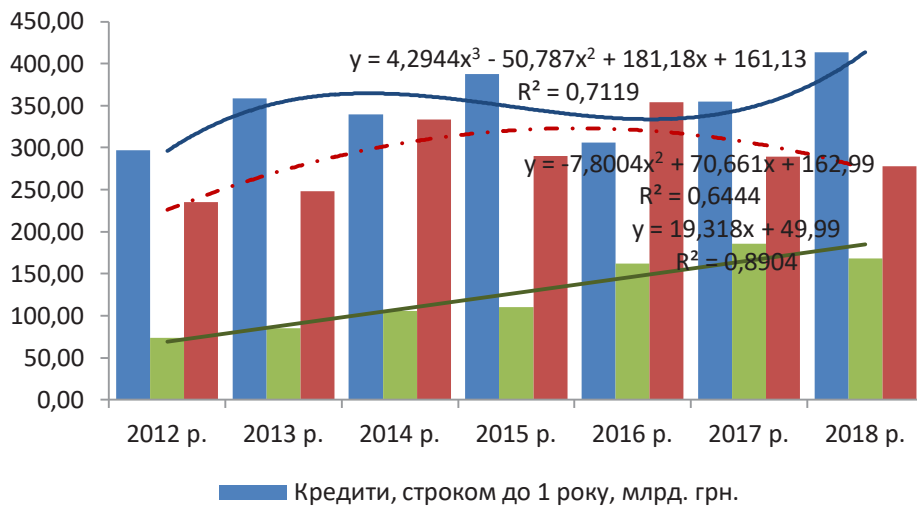

Рис. 2. Трендовий аналіз банківських кредитів, наданих суб'єктам господарювання, за строками залучення

Джерело: складено автором

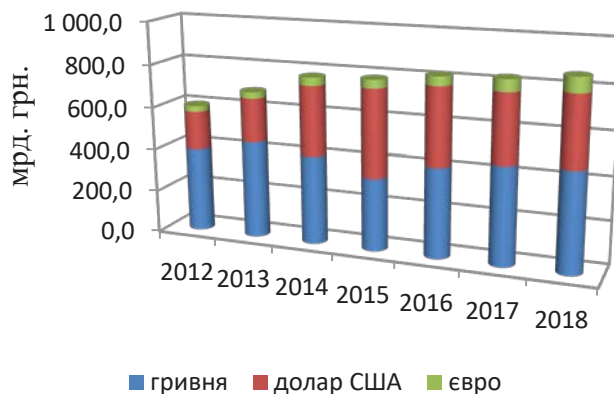

Рис. 3. Динаміка банківських кредитів, залучених суб'єктам господарювання, у розрізі валют

Джерело: складено автором за даними НБУ [12]

капіталу суб'єктами господарювання та динамічною банківського кредитування характеризується нелінійними трендом та сильним позитивним впливом. Активне кредитування може сприяти нарощуванню фінансового потенціалу суб'єктів господарювання, проте втрата капіталу в результаті збитків буде гальмувати процес кредитування.

2. Аналіз стану банківського кредитування свідчить про домінування кредитів, наданих суб'єктам господарювання. Використання трендового аналізу кредитів банків, наданих суб'єктами господарювання, за строками залучення, видами економічної діяльності, у розрізі валют є базовим орієнтиром для визначення напрямів розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання.

3. Забезпеченню оптимального поєднання джерел розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання сприятиме стратегія фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання, яка повинна конкретизуватися з урахуванням потреб у залученому капіталі, особливостей банківського кредитування та впливу на економічну додану вартість підприємств.

Подальшим напрямом дослідження є розроблення рекомендацій щодо емісійних механізмів зростання фінансового потенціалу суб'єктів господарювання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Глущенко В.В. Розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання як основа досягнення фінансово-економічної безпеки : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. В.В. Глущенка. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. 384 с.
2. Костирко Л.А. Фінансовий механізм сталого розвитку підприємств: стратегічні орієнтири, системи забезпечення, адаптація : монографія. Луганськ : Вид-во «Нолідж», 2012. 474 с.
3. Кунцевич В.О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. №7(37). С. 123–130.
4. Вовчак О.Д., Андрейків Т.Я. Іпотечне кредитування як перспективний напрям розвитку банківських інвестицій в Україні. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2016. № 1. С. 230–238.
5. Гладких Д.М. Оздоровлення банківської системи як ключовий фактор відновлення корпоративного кредитування в Україні. *Проблеми економіки*. 2017. № 3. С. 248–253.
6. Фінанси підприємств корпоративного сектора економіки України : колективна монографія / Зимовець В.В. та ін. ; за ред. В.В. Зимовця. Київ. 2019. 306 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/311.pdf> (дата звернення 02.12.2019).
7. Коваленко В.В., Зверяков О.М., Гайдукович Д.С. Діагностика кредитного ризику та його вплив на кредитну активність банків України. *Фінанси України*. 2016. № 2. С. 83–98.
8. Крупка М.І., Баран О.Б. Оцінка обсягів та якості кредитного портфеля банків України. *Ефек-*

тивна економіка. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4488> (дата звернення 01.12.2019).

9. Соколовська І.П. Стагнація корпоративного кредитування та шляхи її подолання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 23. С. 47–51.

10. Чайковський Я. Розвиток банківського кредитування корпоративних клієнтів в Україні в умовах циклічності економіки. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. Вип. 4. С. 72–87.

11. Костирко Л.А., Серєда О.О. Фінансовий потенціал як об'єкт фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання. *Вісник соціально-економічних досліджень* 2019. № 1(69). С. 149–157.

12. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення 01.12.2019).

13. Бровко Л.І., Сорока Ю.В., Бровко Є.І. Аналіз кредитного портфеля комерційних банків України в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 85–89.

REFERENCES:

1. Hlushchenko V.V. (ed) (2013) Rozvytok finansovoho potentsialu subiektiv hospodariuvannia yak osnova dosiahnennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky [Development of financial potential of economic entities as a basis for achieving financial and economic security], Kyiv : KhNU imeni V.N. Karazina. (in Ukrainian)
2. Kostyrko L.A. (2012) Finansovyi mekhanizm staloho rozvytku pidpriemstv: stratehichni oriientyry, systemy zabezpechennia, adaptatsiia [Financial Mechanism for Sustainable Development of Enterprises: Strategic Guidelines, Supply Systems, Adaptation]. Luhansk : Noulidzh. (in Ukrainian)
3. Kuntsevych V.O. (2004) Poniattia finansovoho potentsialu rozvytku pidpriemstva ta yoho otsinky [The concept of financial potential of enterprise development and its assessment]. *Actual Problems of Economics*. no. 7(37). pp. 123–130.
4. Vovchak O.D., Andreikiv T.Ya. (2016.) Ipotechne kredyтування yak perspektyvnyi napriam rozvytku bankivskykh investytsii v Ukraini [The mortgage crediting as a perspective direction of the development of bank investments in Ukraine]. *Socio-economic research bulletin*. no. 1. pp. 230–238.
5. Hladkykh D.M. (2017) Ozdorovlennia bankivskoi systemy yak kliuchovy faktor vidnovlennia korporativnoho kredyтування v Ukraini. [Rehabilitation of the Banking System as a Key Factor in the Resumption of Corporate Crediting in Ukraine]. *The Problems of Economy*. no. 3. pp. 248–253.
6. Zymovets V.V. (ed) (2019) Finansy pidpriemstv korporativnoho sektora ekonomiky Ukrainy [Finance of enterprises of corporate sector of economy of Ukraine], Kyiv. Available at: <http://ief.org.ua/docs/mg/311.pdf> (accessed 02 December 2019). (in Ukrainian)
7. Kovalenko V.V., Zvieriakov O.M., Haidukovych D.S. Diahnostyka kredytnoho ryzyku ta yoho vplyv na kredytnu aktyvnist bankiv Ukrainy [Diagnostics of a credit risk and its influence on the credit activeness of ukrainian banks]. *Finansy Ukrainy*. 2016. no. 2. pp. 83–98.

8. Krupka M.I., Baran O.B. (2015) Otsinka obsiahiv ta yakosti kredytnoho portfelia bankiv Ukrainy [The assessment of volume and quality of loans portfolio of banks of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*. no. 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4488> (accessed 01 December 2019).

9. Sokolovska I.P. (2019). Stahnatsiia korporatyvnoho kredytuvannia ta shliakhy yii podolannia [Corporate lending stagnation and ways to overcome]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. no. 23. pp. 47–51.

10. Chaikovskiy Ya. (2017). Rozvytok bankivskoho kredytuvannia korporatyvnykh kliientiv v Ukraini v umovakh tsyklichnosti ekonomiky [Development of bank lending to corporate clients in Ukraine in the conditions

of cyclical economy]. *The Herald of Ternopil National Economic University*. vol. 4. pp. 72–87.

11. Kostyrko L.A. , Sereda O.O. (2019). Finansovyi potentsial yak ob'ekt finansovoho rehuliuвання rozvytku sub'ektiv hospodariuvannia [Financial potential as an object for financial regulation of development of economic entities]. *Socio-economic research bulletin*. no. 1(69) pp. 149–157.

12. The official web site of the National Bank of Ukraine. Available at: <https://bank.gov.ua> (accessed 01 December 2019).

13. Brovko L.I., Soroka Yu.V., Brovko Ye.I. (2018) Analiz kredytnoho portfelia komertsiiynykh bankiv Ukrainy v suchasnykh umovakh [Analysis of the loan portfolio of Ukrainian commercial banks in modern conditions]. *Ekonomika ta derzhava*. no. 11. pp. 85–89.